



# ORTADOĞU GÜNDEMİ

17-23 Mayıs 2021

2021

## ■ SURİYE GÜNDEMİ

### • Uluslararası Gündemde Suriye

Birleşmiş Milletler'in Suriye'deki çocuklara yönelik ihlaller üzerine yayımladığı son raporda YPG'nin çocukları zorla askere aldığı doğrulandı. YPG'nin son iki yılda en az 400 çocuğu askere alırken, Hayat Tahrir el-Şam'ın 2018-2020 yılları arasında Kuzeybatı İdlib, Halep ve Hama'da çocuk asker sayısını %36 arttırdığı kayda geçti. Daha önce Uluslararası Af Örgütü, İnsan Hakları İzleme Örgütü ve ABD Savunma Bakanlığı Ofisinden çıkan raporlarda da meseleye değinilmişti.<sup>1</sup>

ABD'li yetkililer, IŞİD'in halifelik yenilgisine rağmen on milyonlarca nakit rezervi hâlâ elinde bulundurduğuna işaret ederek terör örgütünün yeniden dirilişini önlemek amacıyla yeni önlemler aldı. Pazartesi günü yayımlanan duyuruda ABD Hazine Bakanlığının içinde Türkiye ve Suriye bağlantısı bulunan üç kişiye ve bir şirkete yaptırım uyguladığı açıklandı.<sup>2</sup>

Berlin'deki Suriye Büyükelçiliğinde seçim prosedürlerinin uygulanması yasaklandı.<sup>3</sup> Karar, Suriyelilerin demokratik oy kullanma hakkının engellenmesinde yabancı devletlerin hakkı olup olmadığı üzerine tartışmalara yol açtı.

### • Suriye Rejimi

Belarus Cumhuriyeti Temsilciler Meclisi, Halk Meclisinden gelen davete cevaben, Suriye'de 26 Mayıs'ta yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimlerine eşlik edecek bir heyet oluşturdu. Heyetin kendisine verilen görevi yerine getirmek üzere 23 Mayıs Pazar günü Şam'a gitmesi planlandı.<sup>4</sup>

Suriye Devlet Başkanlığı seçimleri için Lübnan'da ikamet eden Suriyeliler, başkent Beyrut'taki Suriye Büyükelçiliğinde oy kullandı. Büyükelçilik yakınlarındaki yollarda Suriye bayrağı ve Beşar Esad'ın fotoğrafını taşıyan, slogan atan Suriyeliler ile Lübnanlılar arasında tartışma yaşandı ve olaylara Lübnan polisi tarafından müdahale edildi. 26 Mayıs Çarşamba günü gerçekleştirilecek seçimlerde yurt dışında yaşayan Suriyelilerin 20 Mayıs günü itibarıyla oy kullanma işlemlerini gerçekleştirmesi kararı alınmıştı.<sup>5</sup>

Rejim güçleri, Hama'nın kuzeyindeki Latamina ilçesinde ve Şakusiye köyünde, Batı Halep kırsalındaki Etarib ilçesinde ve İdlibiin doğusundaki Serakib ilçesi kırsalında sivillerin ektiği tarlaları düzenledikleri top ve havan saldırılarıyla ateşe verdi. Rejim güçlerinin bu yöntem

1 UN report verifies YPG child recruitment in Syria | Daily Sabah

2 US Targets Islamic State Moneyman in Turkey, Syria | Voice of America - English (voanews.com)

3 Germany Bans Syrian Embassy in Berlin From Holding "Presidential" Ballot - The Syrian Observer

4 <http://www.sana.sy/tr/?p=235128>

5 <https://www.arabnews.com/node/1861981/middle-east>

ile muhaliflerin cephe hatlarına yakın olan, hasat zamanı gelmiş tarlaları yakmayı planladığı ortaya çıktı.<sup>6</sup>

### • Fırat'ın Doğusu

ABD'ye ait yeni bir araç konvoyu 17 Mayıs Pazartesi günü Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Askerî ve lojistik malzeme yüklü 20 tırdan oluşan bu konvoy, El Velid Sınır Kapısı üzerinden Suriye'ye giriş yaparak ülkenin kuzeydoğusunda bulunan koalisyona askerî üslerine yöneldi.<sup>7</sup>

Suriye'nin kuzeydoğusunu kontrolü altında tutan YPG, 17 Mayıs'ta petrol fiyatlarına zam yapma kararı aldı. Petrol fiyatlarında yaşanan bu son artış, hâlihazırda ekonomik krizle boğuşan bölge halkının tepkisine yol açtı. Haseke'ye bağlı birçok kentte zam kararını grev ve gösteri yürüyüşleri ile protesto eden yerel halk, YPG'ye bağlı Asayiş güçleri ile karşı karşıya geldi. Taraflar arasında çıkan çatışmalar sonucunda ölü ve yaralılar olduğu bildirildi.<sup>8</sup> Halkın artan tepkisine direnemeyen YPG, zam kararını geri almak zorunda kaldı.<sup>9</sup>

Cumhurbaşkanı Erdoğan 17 Mayıs'ta yaptığı bir televizyon konuşmasında, PKK'nın eski Suriye'den sorumlu militanı Halef El Muhammed'in Türk istihbaratı tarafından etkisiz hâle getirildiğini açıkladı. Sofi Nurettin kod adıyla tanınan El Muhammed'in 8 Mayıs'ta Irak'ta yapılan bir operasyon sonucu etkisiz hâle getirildiği bildirildi. Sofi Nurettin'in 2015-2020 arasında, PKK'nın YPG'den sorumlu militanı olarak Suriye'de faaliyet gösterdiği ifade edildi.<sup>10</sup>

Geçtiğimiz hafta ABD'den gelen üst düzey bir heyet, Suriye'nin kuzeydoğusuna diplomatik bir ziyaret gerçekleştirdi. Dışişleri Bakanlığı yetkilileri tarafından bölgeye şu ana kadar yapılan bu en üst düzey ziyareti gerçekleştiren ABD'li heyet şu bürokratlardan oluştu: Sekreter Vekili Joey Hood, Irak ve Suriye'den sorumlu Ulusal Güvenlik Konseyi Direktörü Zehra Bell, Müsteşar Yardımcısı ve Suriye Özel Temsilcisi Vekili Aimee Cutrona ve Suriye Temsilcisi Yardımcısı David Brownstein. ABD'nin böylesine üst düzey bir ziyareti gerçekleştirmesi, Başkan Biden'ın Suriye'de kalıcı olma ve YPG ile ilişkileri daha da derinleştirme niyetinin bir yansıması olarak yorumlandı.<sup>11</sup>

YPG, Suriye'nin kuzeydoğusundaki Türkiye destekli muhalif grupların kontrolü altında bulunan bölgelerde elektrik kesintisi yapmaya devam etti. 17 Nisan'dan bu yana devam eden elektrik kesintileri, en çok Resuleyn ve Tel Abyad'da yaşayan yerel halkı olumsuz etkiledi. YPG bu kesintilere bahane olarak, Fırat Nehri'ndeki su seviyesinin düşmesinden Türkiye'nin sorumlu olduğu iddiasını gündeme getirdi.<sup>12</sup>

6 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/esed-rejimi-sivillerin-tarlarina-aclik-bombasi-yontemiyle-saldiriyor/2248280>

7 <https://www.syriahr.com/en/216438/>

8 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyede-ypg-pkknin-iskalindeki-bolgelerde-yakit-fiyatlarinin-artmasi-protesto-edildi/2245902>

9 <https://www.kurdistan24.net/en/story/24536-Following-protests,-Kurdish-led-authorities-in-northeast-Syria-overturn-fuel-price-increase>

10 <https://www.middleeasteye.net/news/turkey-pkk-iraq-syria-former-chief-neutralised>

11 <https://www.kurdistan24.net/en/story/24521-Top-US-State-Department-envoys-visit-northeast-Syria>

12 <https://www.al-monitor.com/originals/2021/05/turkey-russia-pressure-sdf-restore-electricity-northeast-syria>

### • Güney Suriye

Beşar Esad rejimi, Suriye'nin güneyinde bulunan Kuneytra'daki 30 aileyi, kuzeyde muhaliflerin kontrolünde bulunan İdlib'e zorla göç ettirdi. Yerlerinden edilen aileler, otobüslerle Halep'ten geçerek İdlib'deki Deir Hassan köyündeki kamplara getirildi.<sup>13</sup>

Kimliği belirsiz silahlı kişiler tarafından Dera'nın kuzeyinde yer alan bölgede bir rejim unsuruna suikast düzenlendi. Suriye İnsan Hakları Gözlemevi'nin (SOHR) yayımladığı bilgilere göre, Haziran 2019'da Dera'da başlayan güvenlik kaosunda 1.053'ten fazla saldırı ve suikast girişimi belgelendi. Bu saldırı ve suikastlar sonucunda 205'i sivil; 344'ü rejim askeri veya sadık milis/güvenlik güçleri olmak üzere toplamda 735 kişi hayatını kaybetti.<sup>14</sup>

### • İdlib ve Harekât Bölgeleri

Suriye'de 26 Mayıs 2021 başkanlık seçimleri muhaliflerin bulunduğu birçok bölgede protesto edildi. Bu noktada İdlib'deki protestolar öne çıktı. 21 Mayıs 2021'de İdlib'de yaşayan siviller söz konusu seçimin meşru olmadığını belirterek seçimi protesto etti. İdlib'deki protestolar gibi Azez ve Bab ilçelerinde de seçimle ilgili protestolar düzenlendi.<sup>15</sup>

23 Mayıs 2021'de Millî Savunma Bakanlığında yapılan açıklamada Barış Pınarı Harekâtı bölgesinde saldırı girişiminde bulunan 6 YPG/PKK'lı teröristin etkisiz hâle getirildiği belirtildi. Güvenli bölgelerde kesintisiz olarak devam eden bu tür güvenlik operasyonları Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde izlediği proaktif güvenlik stratejisinin bir göstergesi olarak görülebilir.

## ■ IRAK GÜNDEMİ

### • Siyaset

Irak ve ABD arasındaki stratejik müzakere kararlarının uygulanması için Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi ve ABD Merkez Kuvvetler (CENTCOM) Komutanı Orgeneral Kenneth F. McKenzie arasında bir görüşme gerçekleştiği öğrenildi. ABD'nin Irak Büyükelçisi Matthew Tueller'in de katıldığı görüşmede, ABD ile Irak arasında üçüncü tur müzakerelerde alınan kararların uygulanması ile ilgili teknik komitenin kurulması konusunda anlaşmaya varıldığı aktarıldı.<sup>16</sup> Ayrıca Kazimi ve McKenzie arasında gerçekleşen görüşmede, terör örgütü IŞİD'e karşı mücadelede atılan ortak adımların ele alındığı ifade edilerek Irak'ın askerî kurumlarının gücünü artırması ve teröristlerle mücadele edebilmesi için lojistik ve askerî desteklerin yapılmasına değinildiği de bildirildi.<sup>17</sup>

13 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/assad-regime-evicts-30-families-from-southern-syrian-province/2251280>

14 <https://www.syriaahr.com/en/216852/>

15 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyede-esed-rejiminin-yurt-disinda-oy-verme-islemini-baslattigi-sozde-secim-protesto-edildi/2250354>

16 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/67323-ABD-ve-Irak-tan-stratejik-muzakerelere-iliskin-anlasma>

17 <https://shafaq.com/en/en/Iraq-News/PM-al-Kadhimi-receives-in-Baghdad-the-NATO-Secretary-General>

Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih ile Başbakan Mustafa el-Kazımî'nin bir araya gelerek ülkede emniyetin sağlanması, vatandaşların güvenliğinin artırılması, asayiş bozmayı hedefleyen terör örgütü artıklarının imha edilmesi gibi konuların yanında Filistin'de yaşanan olayları görüştükleri kaydedildi. İki taraf arasında yapılan görüşmede, Filistin'e yönelik gerçekleşen saldırıların bir an önce durdurulması gerektiğine vurgu yapılarak Irak hükûmetinin her anlamda Filistin halkının yanında olduğunun altı çizildi.<sup>18</sup> Öte yandan Irak Sağlık Bakanlığı Sözcüsü Seyf el-Bedir yaptığı açıklamada, tüm Irak sağlık kurumlarının yaralı Filistinli vatandaşları kabul etmeye ve onlara sağlık hizmeti vermeye hazır olduğunu belirtti. Ayrıca el-Bedir, Irak hükûmetinin daha önce Filistin'e tıbbi yardım sağlamak için heyetler gönderdiğini belirterek Sağlık Bakanlığının yaralı Filistinlilere çeşitli tıbbi hizmetler sağlamak için birkaç özel sağlık ekibi atadığını da sözlerine ekledi.<sup>19</sup>

Irak Parlamento Başkanı Muhammed el-Halbusî'nin aralarında Fransa Millî Savunma ve Silahlı Kuvvetler Komisyonuna başkanlık eden Françoise Dumas'ın da bulunduğu Fransız heyetle bir araya geldiği bildirildi. Yapılan görüşmede, iki ülke arasında ilişkileri güçlendirme ve terörizmle mücadele konusunda iş birliği yapma konularının ele alındığı kaydedildi. Ayrıca Dumas, ülkesinin Irak ile iş birliği ve iletişimi güçlendirmeye istekli olduğunu vurgulayarak Fransa Parlamento Başkanı'nın el-Halbusî'ye haziran ayında Fransa'yı ziyaret etmesi için resmî bir davet mektubu gönderdiğini de sözlerine ekledi.<sup>20</sup>

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Şentop ile Irak Parlamento Başkanı Muhammed el-Halbusî'nin bir telefon görüşmesi gerçekleştirerek Türkiye-İrak ilişkilerini ve İsrail'in Mescid-i Aksa'yı ve Filistinli sivilleri hedef alan saldırılarını değerlendirdikleri belirtildi. Meclis Başkanı Şentop'un Türkiye ile Irak arasındaki yakın ilişkinin bölgenin huzuru ve istikrarı için büyük önem arz ettiğini dile getirerek iki ülke halkları arasındaki kardeşlik ve dostluk bağlarının içinde bulunan zor günlerde karşılıklı desteklerle kuvvetlendirildiğini memnuniyetle gözlemlediğini ifade ettiği kaydedildi.<sup>21</sup>

Dikar ve Divaniye vilayetlerinde düşük yoğunluklu olarak eylemlerin devam ettiği belirtilirken protestolara katılan yaklaşık 100 eylemcinin elektrik kesintileri ve kamu hizmetlerinin yetersizliğine karşı gösteriler gerçekleştirdiği kaydedildi.<sup>22</sup>

#### • Güvenlik

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, terör örgütü PKK merkez komitesi üyesi ve örgütün sözde askerî kanadı konsey üyesi Sofi Nurettin kod adlı Halef el-Muhammed'in 8 Mayıs'ta Suriye'den Irak'a geçiş yaptığı sırada düzenlenen ortak operasyonla etkisiz hâle getirildiğini

18 <https://www.facebook.com/tebjansi/posts/1709669365886930>

19 <https://www.middleeastmonitor.com/20210522-iraq-expresses-readiness-to-treat-injured-palestinians/>

20 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/220520214>

21 [https://meclishaber.tbmm.gov.tr/develop/owa/haber\\_portal.aciklama?p1=151276](https://meclishaber.tbmm.gov.tr/develop/owa/haber_portal.aciklama?p1=151276)

22 <https://www.shafaq.com/en/Iraq-News/Demonstrations-in-Dhi-Qar-and-al-Diwaniyah>

açıkladı.<sup>23</sup> Sofi Nurettin'in, örgütün sözde Suriye sorumlusu olarak Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtları sırasında TSK'ye karşı yürütülen terör faaliyetlerini yönettiği bilinmektedir.

Irak Ortak Operasyonlar Komutanlığı Sözcüsü Tahsin el-Hafaci, 23 Mayıs'ta Kerkük vilayetinde, Irak ordusu ile Peşmerge güçleri arasında ortak operasyon odası kurulacağını ve bölgedeki güvenlik boşluğunu son bulması için taraflar arasında toplantılara başlanacağını açıkladığı. Diyala vilayetinde ortak operasyon odası kurulduğunu ve başarılı olduğunu kaydeden Hafaci, "Yarın Kerkük'te toplantı yapacağız ve Peşmerge temsilcisi de orada hazır bulunacak" dedi. Ayrıca Hafaci'nin ilk etapta tarafların bilgi alışverişinde bulunarak terör örgütü IŞİD ile ilgili istihbaratları paylaşacağını belirterek, "Hepimizin amacı IŞİD ile mücadele" ifadesini kullandı.<sup>24</sup> Diğer taraftan Mukteda es-Sadr liderliğindeki Sairun Koalisyonu'nun da Peşmerge güçlerinin Kerkük vilayetine dönüşünü memnuniyetle karşıladıkları belirtildi.<sup>25</sup>

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi'nin, NATO Genel Sekreter Yardımcısı John Manza ile Irak'ın askerî kapasitesini geliştirme konusunu görüştüğü belirtildi. İkili arasındaki görüşmede, NATO'nun IŞİD'e karşı Irak'a verdiği destek ve iş birliği masaya yatırılırken Başbakan Kazimi'nin bu hususta NATO desteğinin önemini vurguladığı belirtildi.<sup>26</sup>

IŞİD'e karşı Uluslararası Koalisyon'un Irak ordusuna 1 milyon 407 bin dolar değerinde askerî mühimmat hibe ettiği duyuruldu. Uluslararası Koalisyon'a bağlı bir kaynaktan yapılan açıklamada, tüm mühimmatların Ayn el-Esad Askerî Üssü'ne gönderildiği ifade edildi.<sup>27</sup>

Irak Güvenlik Medya Ağı tarafından yayımlanan yazılı açıklamada, Musul'un batısında terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiği ve yapılan operasyon sonucu ikisi Suriye uyruklu altı teröristin yakalandığı aktarıldı.<sup>28</sup>

Irak'ın Dikar vilayetinin Nasiriye şehrinde, sivil aktivist İmad el-Akili'nin aracına yerleştirilen patlayıcının infilak etmesi sonucu el-Akili'nin yaralandığı kaydedildi.<sup>29</sup>

### • Ekonomi

Basra Petrol Şirketi, Exxon Mobil firmasının Batı Kurna 1 petrol sahasındaki hisselerinin iki Çin menşeli firmaya satılmasına izin vermeyeceğini açıkladı.<sup>30</sup> Aynı açıklamada, Basra Petrol Şirketi'nin Exxon hisselerini satın almayacağı da belirtildi. Geçen hafta Irak, Exxon Mobil

23 <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/sofi-nurettinin-pkknin-sozde-askeri-konseyyinde-etkisiz-hale-getirilen-en-ust-duzey-terorist-oldugu-belirlendi/2245046>

24 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/67372-Pesmerge-ile-Irak-ordusu-ortak-operasyon-odasi-kuruyor>

25 <https://www.basnews.com/en/babat/690182>

26 <https://www.facebook.com/tebjansi/posts/1709507425903124>

27 <https://www.facebook.com/tebjansi/posts/1709700515883815>

28 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/67330-Musul'da-DAİŞ'e-operasyon:-6-kişi-yakalandı>

29 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/An-explosion-rocks-Nasiriyah>

30 [https://www.iraqoilreport.com/news/iraq-rejects-exxons-proposed-west-qurna-1-sale-43762/?utm\\_source=IOR+Newsletter&utm\\_campaign=3f57c6a410-Email\\_Update&utm\\_medium=email&utm\\_term=0\\_f9870911e6-3f57c6a410-192935548](https://www.iraqoilreport.com/news/iraq-rejects-exxons-proposed-west-qurna-1-sale-43762/?utm_source=IOR+Newsletter&utm_campaign=3f57c6a410-Email_Update&utm_medium=email&utm_term=0_f9870911e6-3f57c6a410-192935548)

firmasının satışa çıkardığı Batı Kurna 1 Petrol Sahası'ndaki hisseleri almak için resmi olarak talepte bulunmuştu.

Irak Merkez İstasyonlar Kurumu Başkanı Kemal Hüseyin Latif yaptığı açıklamada, Irak genelinde yeni 20 elektrik üretim merkezi istasyonunun kurulacağını bildirdi. Bu bağlamda Latif, elektrik üretim merkez istasyonları için yeni 20 yerin belirlendiğini, bunların da ilk etapta beş yerde bilimsel araştırmalar temelinde kurulacaklarını ve daha sonra en verimli olan iki yerin üretim amaçlı kullanılacağını dile getirdi. Ayrıca Latif, kurulacak merkez istasyonların konumunun bölgedeki yerleşim yerlerine olan uzaklığının yanı sıra bölgenin deprem gibi doğal afetlere karşı durumuna göre belirleneceğinin altını çizdiği kaydedildi.<sup>31</sup>

Irak Planlama Bakanlığı, Irak kişi başı gayrisafi millî hasılanın (GSMH) 2020 yılında beş milyon dinara (dört bin dolar) düştüğünü açıkladı. Kişi başına düşen GSMH, 2019 yılına göre yüzde 30 düşüş göstererek yedi milyon dinardan beş milyon dinara geriledi.<sup>32</sup>

#### • Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Sağlık ve Çevre Bakanlığı, Irak'ta vatandaşların yalnızca yüzde ikisinin aşı olduğunu duyurdu. Irak Sağlık Genel Müdürü Riyaz Abdülemir Halefi yaptığı açıklamada, "Irak'ta 40 milyon vatandaştan sadece 500 bini aşı yaptırmış, bu da oranın yüzde ikisini kapsıyor. Ailelerin bayramda tedbirlere uymamasının sonucu ise vaka sayılarına iki hafta sonra yansiyacak" dedi.<sup>33</sup>

Irak Tabipler Odası, Sağlık ve Çevre Bakanlığı görevine getirilmesi için dört kişiyi aday gösterdiklerini duyurdu. İbn el-Hatip Hastanesinde çıkan yangından sonra eski Sağlık ve Çevre Bakanı Hasan el-Temimi görevinden istifa etmiş, yerine yeni bir bakan atanmamıştı.<sup>34</sup>

## ■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

#### • Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, beraberindeki heyet ile birlikte Musul'a bir ziyaret gerçekleştirdi. Musul'un Telafer ilçesinde bölgedeki yerel idareciler ile bir araya gelen Turan, ayrıca Musul Milletvekili Lilyal Muhammed Ali ile de bir araya geldi.

Hasan Turan, Musul ziyareti kapsamında Musul Valisi Necim el-Cuburi'yi ziyaret etti. Ziyarette, Musul'daki kamu hizmetlerinin durumu, yerel hükûmet ile ITC arasında iş birliği alanlarının güçlendirilmesi ve kent halkına hizmet ve projelerin sunulması için hedeflenen çabaların desteklenmesi ele alındı. Ziyarette Turan, Musul'da idari dengenin sağlanarak Türk-

31 <https://www.basnews.com/tr/babat/689759>

32 <https://www.shafaq.com/en/Iraq-News/The-2020-Iraq-GDP-per-capita-dropped-30-to-touch-4-thousand-dollars>

33 <https://twitter.com/tebajansi/status/1394678555041206287>

34 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1709589999228200>

menlere meşru idari haklarının verilmesi, Telafer ve Türkmen bölgelerinin yeniden imarının gerekliliğine vurgu yaptı.<sup>35</sup>

Musul'da yeniden açılan Türkiye'nin Musul Başkonsolosluğuna da bir ziyaret gerçekleştiren Hasan Turan, burada Türkiye'nin Musul Başkonsolosu Mehmet Küçüksakallı ile bir araya geldi. Ziyareti resmî sosyal medya hesabından duyuran Küçüksakallı, "Daima Türkmenlerin yanındayız" ifadelerini kullandı.<sup>36</sup>

Türkmeneli Partisi, Kerkük'teki genel merkezinde işsizlik ve elektrik sorununa ilişkin basın toplantısı düzenlendi. Basın toplantısına ilişkin Türkmeneli Partisi resmi sosyal medya hesabından yapılan açıklamada, "Dünya Gıda Programı tarafından yayımlanan bildiriye göre, Irak'ta fakirlik oranı %31'e, işsizlik oranı ise %40'ı aştı" ifadeleri kullanıldı. Açıklamada, "Buradan Irak hükûmetine sesleniyoruz. Bunun önlenmesi için bazı tedbirler var. Bu tedbirler de yabancı çalışanların bölgede bulundurulmaması. Çünkü yabancı çalışanlardan dolayı Iraklı vatandaşlar iş bulmakta zorlanıyor" denildi. Irak'ta yaklaşık 1 milyon 500 bin yabancı işçinin bulunduğu belirtilen açıklamada, "Dünya genelinde yayılan koronavirüs nedeniyle işsizlik oranı yükseliyor. Bu nedenle hükûmetin Irak'a giriş yapan yabancı işçileri kontrol etmesi gerekir" ifadelerinde bulunuldu. Kerkük'te son dönemlerde yaşanan elektrik sıkıntısına da değinilen açıklamada, şu ifadelere yer verildi: "Kerkük'te son zamanlarda elektrik krizi yaşanmaktadır. Günlük 18-19 saat elektrik kesintisi mevcut. Bu nedenle bütün Kerkük milletvekillerine sesleniyorum, bu konu hakkında ciddi çalışmalar yürütülmeli. Milletvekillerin Irak elektrik bakanı ile bizzat görüşmelerini ve Kerkük'te elektrik sorununun giderilmesi için çalışma yürütmelerini talep ediyoruz."<sup>37</sup>

Irak Türkmenler Cephesi Koalisyonu tarafından yapılan ortak basın açıklamasında, Kerkük'ün güvenliğinin yalnızca merkezî hükûmete bağlı güvenlik güçlerince sağlanmasının gerektiği bildirildi. Terör örgütü IŞİD ile mücadelenin bölgede birtakım siyasi kazanımlar elde edebilmek için kullanılmaması gerektiği savunuldu; 2017 yılında Kerkük'e yönelik düzenlenen "Kanun Uygulama Operasyonu" nun getirilerinin kaybedilmemesi için Peşmerge ile oluşturulması kararlaştırılan ortak koordinasyon merkezlerinin Kerkük'ün dışında tesis edilmesi gerektiğinin altı çizildi. Açıklamada ayrıca, Peşmerge güçlerinin Kerkük'te bulunmasının hem Irak Anayasası'na hem de ilgili parlamento kararına aykırı olduğu savunuldu.<sup>38</sup>

Irak Ortak Operasyonlar Komutanlığı Sözcüsü Tümgeneral Tahsin Hafaci, 23 Mayıs 2021'den itibaren Kerkük'te Irak ordusu ile Peşmerge Güçleri arasında ortak koordinasyon merkezi

35 <https://twitter.com/hasanturank/status/1396437432296484866?s=20>

36 <https://twitter.com/MKSakalli/status/1396469376262496256?s=20>

37 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1712548325599034>

38 [https://www.alsumaria.tv/news/من/383322/الاتحادية-السلطات-بيد-مركز-كركوك-الامن-مف-امن-كركوك-بيد-السلطات-الاتحادية/من/383322?src=rss&utm\\_campaign=rss&utm\\_source=Rss-articles&utm\\_term=Rss&utm\\_medium=Rss-383322](https://www.alsumaria.tv/news/من/383322/الاتحادية-السلطات-بيد-مركز-كركوك-الامن-مف-امن-كركوك-بيد-السلطات-الاتحادية/من/383322?src=rss&utm_campaign=rss&utm_source=Rss-articles&utm_term=Rss&utm_medium=Rss-383322)

kurulacağını ve bölgedeki güvenlik boşluğunun son bulması için toplantılara başlanacağını açıkladı. Diyala'da da ortak operasyon odası kurulduğunu ve başarılı olduğunu kaydeden Hafaci, ilk etapta bilgi alışverişi ve IŞİD'le mücadeleye yönelik istihbarat paylaşımında bulunacağını belirterek, "Hepimizin ortak amacı IŞİD ile mücadele" ifadesini kullandı. Hafaci ayrıca, Peşmerge'nin Kerkük'e döndüğü yönündeki ifadelerin doğru olmadığını, Peşmerge güçlerinin Irak ordusunun talimatları doğrultusunda hareket edeceğini ve karar alma haklarının olmadığını vurguladı.<sup>39</sup>

Öte yandan IŞD Karşıtı Uluslararası Koalisyon Sözcüsü Wayne Marotto da konuya dair bir açıklamada bulunarak Irak Ordusu ile Peşmerge'nin ortak koordinasyon merkezi kurmasının bölgedeki güvenlik boşluklarını kapatacağını savundu. Söz konusu koordinasyon merkezinin Kerkük'teki K1 Üssü'nde oluşturulacağını belirten Wayne Marotto, bu adımın atılacağı 23 Mayıs 2021'den önceki hafta içerisinde Diyala'da da bir koordinasyon merkezinin oluşturulduğunu ifade etti. IŞİD'e karşı diğer güvenlik boşluklarının olduğu yerlerin Musul ve Mahmur olduğunu vurgulayan Marotto, buralarda da Peşmerge ile ortak koordinasyon merkezleri kurulacağını belirtti.<sup>40</sup>

Ayrıca IKBY kaynaklarından aktarılan bilgilere göre K1 Üssü'ne konuşlanacak tugayların Peşmerge'ye bağlı birinci ve ikinci tugay olacağı ifade edildi.

Irak Parlamentosunun Sairun Koalisyonu Milletvekili Selman Garibavi, Peşmerge ile koordinasyon merkezi kurulmasına ilişkin, "Peşmergenin Kerkük'e geri dönüşü noktasında verilecek karar Irak Silahlı Kuvvetler başkomutanı olan başbakana aittir. Başbakanın aldığı kararları, bu güçlerin Irak'ın resmî gücü olması nedeniyle destekliyoruz" açıklamasını yaptı. Garibavi, açıklamasının devamında Peşmerge'nin Irak'ın resmî gücü olduğunu ve maaşlarını Bağdat'tan aldığını, Kerkük'e dönüşlerinin merkezî hükümet ile koordinasyon hâlinde gerçekleştiğini ifade etti. Garibavi ayrıca güvenlik meselelerinin siyasi meselelerden uzak kalınarak ele alınması gerektiğini savundu.<sup>41</sup>

KYB'nin Irak Parlamentosundaki eski Selahaddin Milletvekili Hasan Muhammet, Kerkük ve Diyala'da olduğu gibi Tuzhurmatu'da da Irak ordusu ve Peşmerge arasında koordinasyon merkezinin kurulmasını istedi. Ahmet, Selahaddin vilayetinin doğusunda bulunan Tuzhurmatu ilçesine bağlı yedi köyde IŞİD militanlarının askerî oluşumlarının olduğunu öne sürdü. Ahmet açıklamasının devamında, Ekim 2017 ile birlikte Peşmerge'nin Tuzhurmatu'dan çekilmesinin ardından Tuzhurmatu'nun batısında güvenlik boşluğunun yaşandığını belirtti.<sup>42</sup>

39 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/67372-Pesmerge-ile-Irak-ordusu-ortak-operasyon-odasi-kuruyor>

40 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/230520212>

41 <https://shafaq.com/ar/سياسة/تحالف-الصدر-يعلق-على-عودة-البيشمركة-الى-كركوك-لا-مانع-من-ذلك>

42 <https://shafaq.com/ar/سياسة/مستقلا-عن-كركوك-الوطني-الكور-دستاني-يطلب-بمركز-تنسيق-لمواجهة-خطر-معسكرات-داعش>

## ■ IKBY GÜNDEMİ

### • Siyaset

Kürdistan Üniversitesinin düzenlediği “Anayasa ve Birlik Konferansı” Erbil’de IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, Parlamento Başkanı Revas Fayik, Başbakan Mesrur Barzani, Başbakan Yardımcısı Kubad Talabani, BM Genel Sekreteri Irak Özel Temsilcisi ve BM Irak Yardım Misyonu (UNAMI) Temsilcisi Jeanine Hennis Plasschaert, Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) Politbüro Sekreteri Fazıl Mirani, Değişim Hareketi (Goran) Lideri Ömer Seyid Ali, Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) Eş Başkanı Bafel Talabani, Kürdistan Adalet Cemaati (Komal) Başkanı Ali Bapir, Kürdistan İslami Birliği (Yekgirtu) Siyasi Komisyonu üyesi Halil İbrahim ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirildi.<sup>43</sup> Konferansın açılış konuşmasını yapan Başbakan Mesrur Barzani, “Toplumumuzu ve IKBY halkının görüşünü yansıtan bir anayasa hazırlayabiliriz. IKBY’de yüzlerce yıldır birlikte yaşayan farklı din ve etnik grupların bir arada var olmasından gurur duyuyoruz” dedi. IKBY Başkanı Neçirvan Barzani ise IKBY’deki tüm unsurların hak ve özgürlüklerini kapsayacak ve hukukun üstünlüğünü herkesin üstün kılacak yeni bir anayasaya ihtiyaç duyulduğunu belirtti. Konferansta konuşan UNAMI Temsilcisi Jeanine Hennis Plasschaert ise IKBY’de birliğin sağlanması gerektiğini belirtti, “Bu otonom yapının kurulması için çok fazla zaman harcandı ve çok bedel ödendi. Dünyanın hiçbir yerinde özgürlükler ve haklar kolaylıkla kazanılmıyor” diyerek birlik çağrısında bulundu. Plasschaert ayrıca bölgede özgürlüklerin korunabilmesi için IKBY hükûmetinin gazeteci ve aktivistlerin ifade özgürlüğünü kullanmalarına izin vermesi gerektiğini vurguladı.<sup>44</sup> Goran lideri Ömer Seyid Ali ise “silah kullanımı partilerin elinden alındığı takdirde ulusal bir irade sağlanabileceğini” ifade etti. Ali IKBY’de birliğin sağlanmasının KYB ile KDP’nin anlaşmasına bağlı olduğunu belirtti. KYB Eş Başkanı Bafel Talabani ise bölgede birlik sağlanırsa Kürtlerin Bağdat’ta seslerini daha güçlü duyurabileceklerini vurguladı. Öte yandan, IKBY Başkanı ve KDP Başkan Yardımcısı Neçirvan Barzani’nin yeni anayasa çalışmaları konusunda süreci başlattığı, bu kapsamda IKBY Parlamento Başkanlığı’nın parlamentodaki grup başkanvekillerinin görüşlerini aldığı öğrenildi. Ardından Başkan Neçirvan Barzani’nin bölgedeki etkin siyasi parti liderleri ile görüşmek istediğini ancak KDP haricindeki siyasi partilerin görüşme talebini reddettiği iddia edilmektedir.<sup>45</sup>

### • Ekonomi

IKBY Başbakan Maliye Danışmanı Rebaz Hemlan, Erbil heyetinin gelecek hafta Bağdat’ı ziyaret edeceğini söyledi. Maliyeden Sorumlu Başbakan Danışmanı Rebaz Hemlan, ziyaretin amacının 2021 merkezî bütçesinin uygulanmasını görüşmek olduğunu belirtti. Hemlan, heyetin Bağdat’ta IKBY’nin bütçe payını görüşeceğini bildirerek, IKBY heyetinin bütçe yasasında

43 <https://esta.krd/65931/>

44 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/1905202118>

45 [https://drawmedia.net/page\\_detail?smart-id=8403](https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=8403)

belirtilen tüm maddelerin tamamen uygulanmasını savunacaklarını ifade etti. IKBY'deki memur maaşları konusuna değinen Başbakan Maliye Danışmanı, maaşların ödenmesinin IKBY'nin petrol, gümrükler ve vergilerden elde ettiği gelire yapıldığını ifade ederek Irak bütçe yasasının uygulanmasıyla hükûmetin maaşları ödeme konusunda rahatlayacağını kaydetti. Hemlan, IKBY'nin kendi bütçe yasa tasarısı ile ilgili olarak tasarının başbakanlığa sunulduktan sonra bazı düzeltme yapıldığını ifade etti. Yasa tasarısının önümüzdeki hafta tekrar bakanlar K-kuruluna geleceğini belirten Hemlan, tasarının bakanlar kurulunun ardından IKBY Parlamentosuna gönderileceği söyledi.<sup>46</sup>

IKBY Parlamentosu Maliye Komisyonu Başkanı Ziyad Cebbar, hükûmetin kesintisiz olarak memur maaşlarını ödemesi gerektiğini belirtti. Cebbar, memur maaşlarına uygulanan yüzde 21'lik kesintinin yasa dışı olduğunu vurgulayarak, "Bağdat tarafından IKBY bütçe payı gönderildiğinde Erbil'in kamu personeli maaşlarındaki kesintiyi kaldırması gerektiğini" ifade etti.<sup>47</sup> Bu kapsamda IKBY'deki memur maaşlarının mayıs ayında yüzde 21 kesinti ile dağıtılacağı iddia edilmektedir.<sup>48</sup>

#### • Güvenlik

Süleymaniye Vilayeti Emniyet Müdürlüğü'nün, Yeni Nesil Hareketi (YNH) Başkanı Şehsuvar Abdülvahid'e tebligat gönderdiği ve bu bağlamda 2 Haziran 2020'de "halkı gösterilere katılmaya teşvik etme" suçlamasıyla Abdülvahid'e Erbil Başsavcılığı tarafından dava açıldığı iddia edildi. Süleymaniye Vilayeti Emniyet Müdürlüğü'nün geçtiğimiz eylül ayında Abdülvahid hakkında yakalama kararı çıkardığı öğrenilmiştir. Kararın yaklaşan seçimler öncesinde Yeni Nesil Hareketi ve lideri Şehsuvar Abdülvahid üzerinde baskı kurma amacıyla siyasal saiklerle alındığı öne sürülmektedir.

16 Mayıs'ta düzenlenen IKBY Parlamentosu oturumunda Yeni Nesil Hareketi (YNH) Grubu Milletvekili Sipan Amedi, Duhok'ta tutuklu bulunan onlarca mahkûmun dosyalarının hâlen mahkemeye gönderilmediğini ve tutuklu yargılanan kişilerin tamamının sivil aktivistler olduğunu vurguladı. Sipan Amedi ayrıca 16 Şubat'ta Erbil Ceza Mahkemesi tarafından altışar yıl hapis cezasına çarptırılan beş gazeteci ve sivil aktivist konusunda parlamentoda bir komisyon kurulması için parlamento başkanlığına birkaç kere yazılı öneride bulunduğunu, ancak parlamento başkanlığının öneriyi kayıtsız kaldığını söyledi.<sup>49</sup>

#### • Sağlık ve Sosyal Hayat

IKBY'de tespit edilen toplam yeni tip koronavirüs vaka sayısı 164 bin 711'e yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 4 bin 211 olarak kaydedildi. Virüsü yenerek sağlığına

46 [https://www.kurdistan24.net/ckb/story/205500-دهمكات-سهرداني-بهغدا-دعمكات-ريياز-حهملان-ههههه-داهاتوو-شانديكي-حكومتي-ههههه-كوردستان-سهرداني-بهغدا-دعمكات](https://www.kurdistan24.net/ckb/story/205500-دهمكات-سهرداني-بهغدا-دعمكات-ريياز-حهملان-ههههه-داهاتوو-شانديكي-حكومتي-ههههه-كوردستان-سهرداني-بهغدا-دعمكات-ريياز-حهملان-ههههه-داهاتوو-شانديكي-حكومتي-ههههه-كوردستان-سهرداني-بهغدا-دعمكات)

47 <https://esta.krd/65272/>

48 <https://www.rudaw.net/sorani/business/230520211>

49 <https://nrttv.com/News.aspx?id=44161&MapID=1>

kavuşan kişi sayısı ise 149 bin 62'ye ulaştı. Bölgedeki koronavirüs vaka sayıları henüz istenen düzeye indirilemese de İKBY Eğitim Bakanlığı okullarda yüz yüze eğitime yeniden başlama kararı aldı. Eğitim Bakanlığının duyurduğu karara göre 21 Haziran'a kadar eğitim-öğretim yılı biterek sınavlar başlayacak.<sup>50</sup>

## ■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

### • Suudi Arabistan

Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Faysal bin Ferhan, İsrail'in pervasızca Filistinlilerin haklarını ihlal etmesini kınayarak uluslararası topluma askerî operasyonların durdurulması için çağırıda bulundu. Faysal bin Ferhan, İslam'ın kutsal şehirlerinden birine saygısızlık edildiği-ne ve Doğu Kudüs'te Filistinlilerin evlerinden zorla çıkarıldıklarına değindi.<sup>51</sup>

Katar, Mısır ve Suudi Arabistan dışişleri bakanları, ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken ile İsrail'in Gazze'ye gerçekleştirdiği hava saldırıları ve İsrail-Filistin gerginliği hakkında bir görüşme gerçekleştirdi. Daha öncesinde de Blinken ile Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Faysal bin Ferhan, Filistin ve bölgedeki gelişmeler hakkında telefon görüşmesi gerçekleştirdi.<sup>52</sup>

Biden yönetiminin eski bir Suudi istihbarat olan Saad El Cebri'nin, Veliht Prens Muhammed bin Selman'a karşı açtığı davaya müdahale etmeyi düşündüğü belirtildi. Muhammed bin Selman'ın Saad El Cebri için de Kanada'ya bir operasyon timi yolladığı, çocuklarını ise Suudi Arabistan'da tutarak Saad El Cebri'nin ülkeye geri dönmesini sağlamaya çalıştığı belirtilmektedir. ABD yönetiminin sorunu çözmeye ve El Cebri'nin çocuklarının da serbest bırakılmasını sağlamaya çalıştığı belirtildi.<sup>53</sup>

Lübnan Dışişleri Bakanı Şerbel Vehbe'nin televizyondaki bir röportajda Levant bölgesinde IŞİD'in yükselişe geçmesi sebebiyle Körfez ülkelerini suçlaması, Suudi Arabistan tarafından hakaret olarak algılandığı, kınamak adına Riyad hükûmetinin Lübnan büyükelçisini çağırıldığı belirtildi. Haberde Vehbe'nin bu yorumunun Suudi bir misafirin Lübnan Cumhurbaşkanı Mişel Avn'ı ülkeyi Hizbullah'a teslim ettiği iddiasının üzerine geldiği belirtilmiştir. Vehbe, sonrasında hiçbir Arap ülkesini gücendirmek istemediğini söyleyerek özür diledi ve Cumhurbaşkanı Avn ile yaptığı görüşme sonrası görevinden istifa ettiğini ifade etti.<sup>54</sup>

### • Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

BAE ve Mısır'ın 2 hafta sürecek ortak bir askerî tatbikata başladığı duyuruldu. BAE'de gerçekleşmekte olan tatbikatın adı Zayed 3 olarak belirlendi. İki ülke askerî kuvvetlerinin ortak

50 <https://www.rudaw.net/sorani/health/220520211>

51 <https://www.middleeastmonitor.com/20210516-saudi-arabia-condemns-israels-flagrant-violations-of-palestinian-rights/>

52 <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/17/qatari-egyptian-saudi-fms-discuss-gaza-crisis-with-us-secretary>

53 <https://www.middleeastmonitor.com/20210522-biden-to-interfere-in-legal-battle-between-former-intelligence-officer-and-saudi-crown-prince/>

54 <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/18/saudi-arabia-summons-lebanons-envoy-over-ministers-remarks>

askerî manevralarda bulunacakları tatbikatta aynı zamanda ordular arası uzmanlık ve bilgi alışverişinin yapılacağı da bildirildi. Mısır Ordu Sözcüsü Tamer El Refai gerçekleştirilen tatbikatın iki ülke arasındaki bağları kuvvetlendirmenin yanı sıra bölgede karşı karşıya kalınan sorunların üstesinden gelmek için sahip olunan kapasiteyi güçlendireceğini de ifade etti.<sup>55</sup>

BAE Dışişleri Bakanı Abdullah bin Zayid Al Nahyan ülkesinin BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi kapsamında düzenlenecek ve sözleşmeye taraf ülkelerin katılacağı zirvenin 28. oturumuna ev sahipliği yapmak için teklifte bulunduğunu duyurdu. Daha önce 2014 ve 2019 yıllarında olmak üzere iki defa hazırlık toplantılarına ev sahipliği yapan BAE'nin 2023 yılında yapılacak olan toplantıyı da organize etmek için teklifini ilettiği belirtildi.<sup>56</sup>

BAE'nin yerli bir firma olan Abu Dhabi Ship Building (ADSB) ile 4 yeni devriye gemisi için yaklaşık 950 milyon dolarlık bir anlaşma imzaladığı açıklandı. %10 hissesi Abu Dabi hükûmetine ait olan şirket daha önce BAE donanması için gemi üretmişti. Son hamle BAE donanmasının geliştirilmesi yönünde atılmış adımların bir parçası olarak ön plana çıkmaktadır.<sup>57</sup>

Abu Dhabi National Oil Co. (ADNOC) firmasının akıllı kuyu inşa etmek için 318 milyon dolarlık bir yatırım yaptığı açıklandı. BAE'nin en büyük petrol üretim sahalarından olan Bu Hasa'da inşa edilecek petrol kuyularının üretim verimliliğini arttırması hedeflenmektedir. Yapılan açıklamaya göre 318 milyon dolarlık yatırımın yaklaşık 159 milyon doları Çin firması China Petroleum Pipeline Engineering'e verilirken kalan kısmı yerel firma olan Robt Stone'a verildi. Anlaşmanın süresinin 3 yıl olmakla birlikte 2 yıl uzatma opsiyonu olduğu da belirtildi.<sup>58</sup>

#### • Katar

İsrail ile Filistin arasında ateşkes sağlanmadan hemen önce hafta başında İsrail'in Gazze'ye yönelik hava saldırıları devam ederken Katar Kızılayının Gazze'deki binasının vurulduğu bildirildi. Saldırı sonucu 2 kişi hayatını kaybederken 10 kişi de yaralandı. İsrail saldırısı Katar ve uluslararası toplum tarafından tepkiyle karşılandı. Saldırı sonrası Katar Kızılayı tarafından yapılan açıklamada Filistinlilere yönelik insani yardım faaliyetlerinin devam edeceği belirtilirken bir bağış kampanyası başlatıldığı duyuruldu. Katar Kızılayı aynı zamanda ihtiyaç sahiplerine yardım etmek için 1 milyon dolarlık yeni bir kaynak ayrıldığını duyurdu.<sup>59</sup>

Ateşkesin sağlanmasından sonra ise Katar memnuniyeti dile getiren açıklamalarda bulundu. Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani de Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas ile bir görüşme gerçekleştirdi. Yapılan telefon görüşmesinde Katar Emiri ülkesinin İsrail saldırıları karşısında Filistin'e yardım etme konusunda bağlılığını yineledi.<sup>60</sup>

55 <https://www.middleeastmonitor.com/20210521-egypt-uae-start-3-joint-military-exercise/>

56 <http://wam.ae/en/details/1395302936756>

57 <https://www.arabnews.com/node/1860546/business-economy>

58 <https://www.arabnews.com/node/1860751/business-economy>

59 <https://www.middleeastmonitor.com/20210519-israel-attacks-qatar-humanitarian-group-in-gaza/>

60 <https://www.dohanews.co/qatars-amir-says-committed-to-halting-israeli-attacks-on-palestinians/>

Öte yandan Katar kabinesi, şura konseyi seçimleri için düzenlemeler içeren yasa tasarısını kabul etti. Katar Emiri'nin direktifiyle 2020 yılının sonlarında kurulan komite çalışmalarını tamamlayarak yasa tasarısını kabineye sundu. Katar'da ilk olarak yapılacak şura konseyi seçimlerinde kırk beş üyeli konseyin otuzu seçmenler tarafından seçilecek, kalan on beşiniyse emir atayacak. Yasa tasarısı adaylık, oy verme, seçim kampanyası, oy sayımı, kamu kurumlarında görev ifa edenlerin adaylık statüleri gibi çeşitli başlıklarda düzenlemeler içermektedir. Kesin tarih henüz belli değilse de şura konseyi seçimlerinin bu yılın ekim ayında yapılması planlanmaktadır.<sup>61</sup>

### • Yemen

ABD Yemen Özel Temsilcisi Tim Lenderking 2 üst düzey Husi generalin yaptırım listesine alındığını duyurdu. Kararın Husi milislerin Marib bölgesine saldırılarının devam etmesi ve ateşkes çağrılarına yanıt vermemesi üzere alındığı bildirildi. Yaptırım listesine alınan iki Husi yetkilinin Marib'e yönelik Husi saldırılarının başındaki kişiler olduğu ifade edildi.<sup>62</sup>

ABD'nin bu kararı sonrasında İran-destekli Husi grubun lideri Muhammed Ali Al Husi de bir açıklama yaptı. Konuşmasında "yaptırımlar mücahidleri korkutamaz" ifadelerini kullanan Muhammed Al Husi ABD'nin kararını reddettiklerini ifade ederken ambargo devam ettiği sürece Husilerin de saldırılarının devam edeceğini ifade etti.<sup>63</sup>

Husilerin saldırıları ülkenin başka bölgelerinde de devam etmektedir. Hafta başında ülkenin güneyinde yer alan Hudeyde vilayetinde bir pazar yeri Husiler tarafından patlayıcı yüklü insansız hava araçlarıyla hedef alındı. Sivillerin bulunduğu bölgede 1 kişi hayatını kaybederken, 5 kişi de yaralandı. Yemen Enforasyon, Kültür ve Turizm Bakanı Muammer Al Eryani yaptığı açıklamayla Husi saldırısını kınadı ve uluslararası kamuoyuna saldırıların durdurulması için baskı yapmaları hususunda çağrıda bulundu.<sup>64</sup>

### • Kuveyt

Kuweyt Emiri Şeyh Nevaf, Hamas Siyasi Büro Başkanı İsmail Haniye ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Haniye'nin Kuveyt'in Filistin davasına bağlılığına ve Filistinlilere verdiği desteğe minnettar olduğunu söylediği belirtildi. Şeyh Nevaf ise Kuveyt'in uluslararası kararlar doğrultusunda Doğu Kudüs başkent olmak üzere bağımsız bir Filistin devleti kurulmasını desteklediğini söyledi. Filistin meselesinin Kuveyt için her zaman en önemli ve merkezî bir mesele olduğu ve olmaya da devam edeceği belirtildi.<sup>65</sup>

61 <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/20/qatar-cabinet-approves-draft-law-on-shura-council-elections>

62 <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/20/us-imposes-sanctions-on-two-houthi-military-leaders>

63 <https://www.middleeastmonitor.com/20210523-houthi-leader-dismisses-us-sanctions-warns-of-expanded-attacks/>

64 <https://www.arabnews.com/node/1859901/middle-east>

65 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2978734&Language=en>

Kuveyt hükûmeti, İsrail'in saldırılarına maruz kalan Filistinliler için bir yardım kampanyası başlattı. Yardım kuruluşlarının yıl boyunca Filistin'e bağışlar ve yardımlar için kampanya yürüttüğü de belirtildi.<sup>66</sup>

Kuveyt hükûmeti de Lübnan Dışişleri Bakanı Şerbel Vehbe'nin Körfez ülkelerine yönelik suçlamalarını kınadığını belirterek Lübnan büyükelçisini çağırıldı.<sup>67</sup>

#### • Umman

Umman ve Hindistan, askerî ve deniz kuvvetleri alanında iş birliği için imzalanan mutabakat zaptını yeniledi. Bu anlaşmanın askerî iş birliğini ve deniz güvenliği alanında iş birliğini içerdiği belirtildi.<sup>68</sup>

#### • Bahreyn

Bahreyn'de para aklama davasına yönelik yeni bir gelişme gerçekleşti. Bahreyn Savcılığı aralarında İran Merkez Bankasının da bulunduğu 13 bankayı 1,3 milyar doların üzerinde bir parayı akladığı suçlamasıyla mahkemeye sevk etti. Para aklama işleminin 2016 yılında kapatılan Manama merkezli Gelecek Bankası (Future Bank) üzerinden gerçekleştirildiğini ifade eden Bahreyn Başsavcısı Ali Al Buainain, Bank Melli Iran ve Bank Saderat Iran gibi bankalarının bu suça karıştığını ifade etti. İsmi açıklanmayan ve savcılıkta görev alan başka bir kaynak ise İran Devrim Muhafızları ve Lübnan Hizbullahı'nın bu dava ile ilgisi olduğunu belirtti.<sup>69</sup>

İçişleri Bakanlığından yapılan bir açıklamada El Cezire (Al Jazeera) kanalında Bahreyn ile ilgili çıkan bir habere dair açıklık getirildi. Kanal tarafından yapılan haberde Bahreyn'de siyasi tutukluların hapisanelerdeki kötü şartlar dolayısıyla koronavirüse yakalandığı iddia edilmişti. İçişleri Bakanlığı yaptığı açıklamayla iddiaları reddederken Bahreyn'de siyasi tutuklu diye bir kavram olmadığını ifade etti.<sup>70</sup>

## ■ KUZAY AFRIKA GÜNDEMİ

#### • Mısır

Mısır, Gazze Şeridi'nde İsrail ile Filistinli gruplar arasında Mısır arabuluculuğunda ateşkes anlaşmasına varıldığını açıklayarak, istikrarı koruyacak önlemler konusunda anlaşmak için bölgeye güvenlik heyetleri göndereceğini bildirdi.<sup>71</sup> Mısır daha önce haftanın başında Hamas

66 <https://www.middleeastmonitor.com/20210520-kuwait-launches-urgent-public-aid-campaign-for-palestine/>

67 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2978213&Language=en>

68 <https://timesofoman.com/article/101499-oman-and-india-renew-mou-in-military-cooperation>

69 <https://www.middleeastmonitor.com/20210519-bahrain-prosecutes-central-bank-of-iran-12-others-for-laundering-over-1bn/>

70 <https://www.bna.bh/en/InteriorMinistryPoliticalPrisonerconceptdoesnotexistinBahrain.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDj9m6BRLt4kUnqla9LYjqGM%3d>

71 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/misir-hamas-ve-israil-arasindaki-ateskesin-ardindan-bolgeye-guvenlik-heyetleri-gonderecek/2249416>

Siyasi Büro Başkanı İsmail Heniyye ile görüşmeler gerçekleştirmişti. Mısır Dışişleri Bakanı Semih Şukri, 16 Mayıs'ta video konferans yöntemiyle katıldığı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) toplantısında, Mısır'ın gerilimin başlangıcından bu yana ateşkesin sağlanması ve barış müzakerelerine dönülmesi için çeşitli taraflarla yoğun görüşmeler yürüttüğünü söylemişti.<sup>72</sup>

Mısır Cumhurbaşkanlığı yaptığı açıklamada, Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi ile ABD Başkanı Joe Biden ile bir telefon görüşmesi gerçekleştiğini söyledi. Görüşmede Filistin topraklarındaki şiddeti ve gerilimi durdurmak için fikir alışverişinde bulunulduğu belirtildi. Bu görüşme Biden'ın başkanlığa geçişinden itibaren Sisi ile yaptığı ilk görüşme oldu.<sup>73</sup> Ateşkesin sağlanmasının ardından Beyaz Saray'dan yaptığı açıklamada Biden, "Başkan Sisi'ye ve diplomaside böylesine kritik rol oynayan Mısırlı yetkililere teşekkürlerimi iletiyorum" dedi.<sup>74</sup>

Mısır Dışişleri Bakanı Semih Şukri katıldığı bir televizyon programında Etiyopya'nın önümüzdeki aylarda Nil Nehri üzerindeki Rönesans Barajı'nı doldurmaya devam etme hamlelerinin, Mısırlılara su arzını olumsuz etkilemeyeceğini söyledi. Şukri, "Mısırlılar, Asvan Barajı rezervuarında yeterli su kaynağımız olduğundan emin olabilirler." dedi.

Yunanistan Dışişleri Bakanı Nikos Dendias, çıktığı Ortadoğu turunda İsrail ve Ürdün'ün ardından Mısır'a da bir ziyaret gerçekleştirdi. Dendias, burada Mısırlı mevkidaşı Semih Şukri ile görüştü.<sup>75</sup>

#### • Libya

Libya ordusu, ülkenin doğusundaki gayrimeşru silahlı güçlerin lideri Halife Hafter'e bağlı savaş uçaklarının ateşkesi ihlal ettiğini duyurdu. Orduya bağlı Öfke Volkanı Operasyonu Basın Merkezinden yapılan yazılı açıklamada, Hafter'e bağlı bir savaş uçağı ile bir helikopterin Trablus'un 600 kilometre güneydoğusundaki el-Cufra semalarında uçtuğunun gözlemlendiği belirtildi. Açıklamada, bunun 5+5 Ortak Askerî Komitenin Cenevre'de yaptığı ateşkesin ihlali olduğu kaydedildi.<sup>76</sup>

ABD Dışişleri Müsteşar Vekili Joey Hood ve Libya Özel Temsilciliğine yeni atanan Richard Norland'ın, Libya'yı ziyaret ederek aralık ayında ülkede yapılacak seçimi desteklediklerini Libyalı liderlere ilettikleri bildirildi. ABD Dışişleri Bakanlığından yapılan yazılı açıklamada, "Yakın Doğu İlişkilerinden Sorumlu Dışişleri Müsteşar Vekili Joey Hood ve Libya Özel Temsilcisi Richard Norland, 18 Mayıs'ta Libya'yı ziyaret etti ve ABD'nin Libya'da Aralık 2021'de

72 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/hamas-lideri-heniyye-misirli-yetkililerle-israil-ile-ateskes-konusunu-gorustu/2245176>

73 <https://www.reuters.com/article/us-israel-palestinians-egypt-usa/biden-and-sisi-discuss-de-escalation-in-palestinian-territories-idUSKCN2D12BI?rpc=401&>

74 <http://en.people.cn/n3/2021/0521/c90000-9852572.html>

75 <https://orthodoxtimes.com/greek-fm-to-visit-israel-the-palestinian-territories-jordan-and-egypt/>

76 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-ordusu-hafter-milislerinin-yeniden-ateskesi-ihlal-ettigini-acikladi/2250502>

yapılacak seçimlere desteğini yineledi” ifadesine yer verildi. Bu ziyaretin 2014’ten bu yana ABD’den Libya’ya yapılan en üst düzey ziyaret olduğu vurgulanan açıklamada, iki yetkilinin, Libya Başbakanı Abdülhamid Dibeybe, Dışişleri Bakanı Necla el-Menguş, Başkanlık Konseyi Başkanı Muhammed el-Menfi ve Ulusal Yüksek Seçim Kurulu Başkanı İmad es-Saihi ile görüştüğü kaydedildi.<sup>77</sup>

Libya Başbakanı Abdulhamid Dibeybe, başkent Trablus’u ziyaret eden Tunus Başbakanı Hişam el-Meşişi ve beraberindeki heyetle bir araya geldi. Dibeybe ve Meşişi, başbakanlık konutunda gerçekleşen heyetler arası görüşmenin ardından ortak basın açıklaması yaptı. Libya hükûmeti olarak görevi üstlenmelerinden bu yana Libya ve Tunus ilişkilerinde büyük bir ivme yaşandığını kaydeden Dibeybe, iki ülke arasındaki anlaşmaların etkinleştirilmesi için çalışacaklarını söyledi.<sup>78</sup>

#### • Tunus

Bir televizyon kanalına konuşan Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said, İsrail’in Gazze’ye yönelik saldırılarına ilişkin, “Binaların çöktüğü, çocukların enkaz altında kaldığı, durmadan devam eden bu katliama ve zulme karşı insanlığın bir dur deme vakti geldi” dedi. Tunus’ta Yahudilerle bir sorunlarının olmadığını ve vatandaş olarak aynı haklara sahip olduklarını belirten Said, “Ancak ben Filistin halkını yok etmek isteyen Siyonistlerden bahsediyorum” diye konuştu. Said, Filistin halkının toprakları üzerindeki haklarına ilişkin “Filistin’in hakkını inkâr etmek büyük ihanettir” değerlendirmesinde bulundu.<sup>79</sup>

Nahda Hareketi Lideri ve Parlamento Başkanı Raşid Gannuşi, Filistin halkının cesur direnişinin Arap dünyası için yeni bir gelecek inşa edeceğini söyledi. Gannuşi, Filistin davasına yönelik uluslararası bir sempatinin olduğunu ayrıca uluslararası destek olmaksızın İsrail’in varlığını sürdüremeyeceğini dile getirdi.<sup>80</sup>

Mısır, Tunus ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) dâhil 13 ülke, Akdeniz’de “Phoenix Express-2021” adlı ortak askerî tatbikat başlattı. Mısır Ordu Sözcüsü Albay Tamir er-Rifai, resmî Facebook sayfasından yaptığı açıklamada, Tunus kara sularında düzenlenen tatbikata Mısır, Tunus, ABD, Belçika, Yunanistan, İtalya, İspanya, Malta, İngiltere, Cezayir, Fas, Libya ve Moritanya deniz kuvvetlerinin katıldığını bildirdi. Katılımcı ülkeleri “dost ve kardeş” olarak nitelendiren Rifai, tatbikatın Mısır ile diğer ülkelerin orduları arasındaki iş birliğini artırma ve karşılıklı bilgi alışverişinin sağlanması kapsamında gerçekleştirildiğini kaydetti.<sup>81</sup>

77 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdden-libyaya-2014ten-bu-yana-en-ust-duzey-ziyaret/2246099>

78 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-ve-tunus-arasinda-tasimacilik-alaninda-anlasmalar-imzalandi/2251187>

79 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-cumhurbaskani-said-bu-katliama-ve-zulme-karsi-insanligin-bir-dur-deme-vakti-geldi/2247716>

80 <https://www.middleeastmonitor.com/20210521-ghannouchi-heroic-actions-of-palestinian-resistance-will-map-out-another-future-for-the-region/>

81 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-kara-sularinda-13-ulkenin-katilimiyla-ortak-deniz-tatbikati-baslatildi/2247511>

### • Cezayir

İsrail ve Filistin arasında yaşanan krizi görüşmek üzere toplanan Birleşmiş Milletler Genel Kurulundaki (BMGK) "Filistin Özel Oturumu"nda konuşan Bukadum, söz konusu oturumun Filistinlilerin trajik bir durumdan geçtiği sırada gerçekleştiğine işaret ederek Filistinlilerin tek suçunun İsrail'in oldubittilerine karşı çıkmak olduğunu söyledi. Bukadum, "Hepimiz, yıkım ve öldürmenin korkunç manzarasına tanık olduk. İşgal altındaki kutsal mekanların İsrail'in saldırısına uğradığına tanık olduk. Kuşatma altındaki Gazze'de vahşi ölümlere tanık olduk. Ekranlarımız karşısında gördüklerimizden sonra sessiz kalabilir miyiz? Yaşlı, çocuk ve kadın kurbanları saymaya devam edebilir miyiz? Altyapının feci biçimde yıkılmasına seyirci kalabilir miyiz?" diye konuştu.<sup>82</sup>

Cezayir Başbakanı Abdülaziz Cerad, Cezayir'in egemenliğine zarar verdiği gerekçesiyle IMF'den borç almayı reddettiklerini söyledi. Başbakan, hükûmetinin Covid-19 ile mücadelede belirli önlemlerle mali dengeleri korumaya karar verdiğini ancak IMF'den borç almayı kesinlikle reddettiğini söyledi.<sup>83</sup>

Cezayir'de 12 Haziran'da yapılması planlanan erken genel seçimler için propaganda döneminin resmen başladığı duyuruldu. Cezayir Cumhurbaşkanı Abdelmecid Tebbun, şubat ayında parlamentoyu feshederek erken seçim için düğmeye basmıştı.<sup>84</sup>

### • Fas

Fas Başbakanı Sadeddin el-Osmani, Hamas Siyasi Büro Başkanı İsmail Heniyye'ye Gazze direnişinin zaferi nedeniyle tebrik mektubu gönderdi. Fas yerel medyasında yer alan haberlere göre, Osmani gönderdiği tebrik mektubunda, başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız bir devletin kurulması için Filistin halkına verdiği destek konusunda kararlılığını yineledi.<sup>85</sup>

İspanya İçişleri Bakanlığı, Kuzey Afrikadaki İspanyol toprağı Ceuta kentine 17 Mayıs'tan bu yana yasa dışı yollardan geçiş yapan 8 bin kadar düzensiz göçmenin çoğunluğunu Fas'a geri gönderdiğini açıkladı. Bakanlıktan yapılan açıklamada, Ceuta'ya giriş yapanlardan geri gönderilen veya gönüllü olarak dönüş yapan düzensiz göçmenlerin sayısının 5 bin 600'ü bulunduğu bildirildi.<sup>86</sup> Fas yönetimi 17 Mayıs'tan itibaren boş bıraktığı Ceuta sınırını 19 Mayıs'ta tekrar kapattı. Bölgede düzensiz göç akınının çok büyük ölçüde durdurulduğu, sadece bazı küçük grupların denizden gelmeye çalıştığı ve bunların İspanyol güvenlik güçleri tarafından karşılandıkları görüldü.<sup>87</sup> Fas ile yaşanan kriz, İspanya'nın meclis genel kurulunda bugün yapılan

82 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayir-disisleri-bakani-bukadum-gazgede-vahsi-olumlere-tanik-olduk/2249016>

83 <https://www.middleeastmonitor.com/20210520-algeria-refuses-to-borrow-from-imf/>

84 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayirde-erken-genel-secim-icin-propaganda-donemi-basladi/2248694>

85 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fas-basbakani-osmaniden-baskenti-dogu-kudus-olan-bir-filistin-devletivurgusu/2251334>

86 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ispanya-ceutaya-gecen-8-bin-duzensiz-gocmenden-5-bin-600unu-geri-gonderdi/2247700>

87 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fas-iki-gun-sonra-siniri-kapatarak-ispanya- tarafina-duzensiz-gocu-kesti-/2247047>

hükûmete sorular oturumunun ana maddesi oldu. Başbakan Pedro Sanchez, muhalefet partilerinden gelen eleştiriler üzerine, “Bu bir göçmen krizi değil, başka tür bir kriz” değerlendirmesini yaptı. Fas ile yaşanan krizden dolayı, Paris’e yapacağı ziyareti iptal eden ve Ceuta ile Melilla kentlerine giden Sanchez hareketinden önce Madrid’de gazetecilere açıklamasında, “Ceuta’da düzeni yeniden tesis edeceğiz ve bunu en hızlı şekilde yapacağız. Her türlü zorluğa karşı kararlı ve mevcut tüm imkanlarla hareket edeceğiz» dedi.<sup>88</sup> Ayrıca İspanya Dışişleri Bakanlığı, Ceuta’daki düzensiz göçmen krizini görüşmek üzere Fasın Madrid Büyükelçisi Karima Benyaich’i bakanlığa çağırdı. Ceuta ve Melilla şehirleri, İspanya’nın Kuzey Afrika’daki özerk toprakları olmaları hasebiyle önem arz etmektedir.

## ■ ENERJİ GÜNDEMİ

### • Dünya Geneli

10-15 Mayıs arasında Delphi Ekonomi Forumu sırasında Yunanistan, bölgede enerji merkezi olmak için Dedeğaç LNG Terminali’nden Balkan ülkelerine elektrik, doğal gaz ihraç etmek adına bir dizi görüşme gerçekleştirdiklerini açıkladı. Yunanistan Başbakanı’nın, Hırvatistan ve Arnavutluk hariç bütün Batı Balkan devletlerini ziyaret ettiği ve Sırbistan ile Dedeğaç’taki doğal gaz tesisi hususunda görüşüldüğü açıklandı. Mayıs 2021’in sonunda Hellenic Petroleum boru hattının fikir aşamasının tamamlanacağı da belirtildi. Boru hattının Sırbistan, Kosova gibi balkan devletlerine petrol tedarik etmek için kullanılmasının planlandığı açıklandı.

<sup>89</sup>

Kuzey Makedonya Başbakanı yaptığı açıklamada, ülkesinin Sırbistan, Kosova ve Batı Avrupa gibi bölgelere gaz iletim merkezi olması konusunda istekli olduklarını açıkladı.<sup>90</sup>

Trans Adriatic Pipeline (TAP)’ın, 17 Mayıs 2021’de ihale aşamasına katılım için gerekli şartlara dair bilgi fazının açıklandığı bildirildi. 17 Temmuz 2021’de ise ekonomik uygulanabilirlik testinin ardından tekliflerin sunulabileceği ve bağlayıcı teklif verme aşamasının açılacağı açıklandı.<sup>91</sup>

Çin’de artan akaryakıt stokları ve rafinerilerin periyodik bakımları dolayısıyla ham petrol alım seviyelerinde düşüş yaşandığı açıklandı. Suudi Arabistan’ın sekiz aydır üst üste Çin’in en büyük petrol tedarikçisi olduğu da açıklandı. Ancak petrol alım seviyelerinin azalması nedeniyle Ekim 2020’den beri en düşük Suudi petrolü alımını yaptığı belirtildi.<sup>92</sup>

<sup>88</sup> <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ispanya-fastan-gelen-6-bin-duzensiz-gocmenden-2-bin-700unu-geri-gonderdi/2246220>

<sup>89</sup> [https://www.imerisia.gr/politiki/14065\\_diabalkaniko-poker-gia-energeia-kai-toyrisimo-pente-ranteboy-mitsotaki-sti-skia-ton](https://www.imerisia.gr/politiki/14065_diabalkaniko-poker-gia-energeia-kai-toyrisimo-pente-ranteboy-mitsotaki-sti-skia-ton)

<sup>90</sup> <https://bnr.bg/tr/post/101471254/ba>

<sup>91</sup> <https://www.tap-ag.com/news-news-stories/tap-launches-binding-phase-of-its-market-test>

<sup>92</sup> <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Saudi-Arabia-Beats-Russia-Again-To-Top-Chinese-Oil-Supplier-Spot.html>

Çin hükûmetinin, Avustralya ile ticari ve diplomatik alanlarda sorunların artması nedeniyle Çin Merkezli iki LNG ithalatçısına Avustralya'dan LNG alımı yapmaktan kaçınmalarını istediği açıklandı. Fakat Çin'in LNG alımlarının %90'ını teşkil eden devlete ait büyük LNG ithalatçılara böyle bir bilginin gitmediği bildirildi.<sup>93</sup>

Aralarında Avrupa merkezli en az bir rafineri ve Hindistan merkezli, Bharat Petroleum Corp., Hindustan Petroleum Corporation, Indian Oil Corp, Mangalore Refinery and Petrochemicals Ltd. gibi rafinerilerin İran'a karşı uygulanan yaptırımların kaldırılmasıyla 2021 yılının ikinci yarısında spot piyasadan alım yapmayı bırakıp, OPEC fiyatlarının altında petrol satışı yapan İran'a yönelik yaptırımların kalkmasıyla İran'dan petrol alacakları açıklandı.<sup>94</sup>

Gaz İhraç Eden Ülkeler Forumu'na göre, küresel LNG talebinin Asya ülkelerinin belirlemesinin beklendiği açıklandı. Katar'ın, LNG üretim kapasitesini önemli ölçüde artırmak için önlemler almış olması nedeniyle dünyanın en büyük LNG ihracatçısı olmasının beklendiği bildirildi. Katar mevcut üretim kapasitesini LNG genişlemesinin ikinci aşaması olan North Field South Projesi üzerinden iletmek için gerekli çalışmalara başladığını da açıkladı.<sup>95</sup>

Türkmenistan ve Azerbaycan'ın, 60 milyon varil petrol rezervine ve 100 milyar m<sup>3</sup> doğal gaz rezervine sahip olan Hazar Denizi'ndeki Türkmenistan-Azerbaycan ortak Dostluq sahasında iş birliği konusunda görüştükleri açıklandı. Azerbaycan, Türkmenistan'ın hidrokarbon kaynaklarını uluslararası pazarlara taşımak için Güney Gaz Koridoru ve Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattını Türkmen şirketlerine açmaya hazır olduklarını açıkladı.<sup>96</sup>

#### • Ortadoğu

İsrail'in Hayfa kıyısındaki bir doğal gaz platformunda büyük bir yangın çıktığı ve İsrail, yangının teknik bir arızadan kaynaklandığını bildirdi. Hamas'ın, Tamar sahasına roket fırlattığı ancak İsrail'in demir kubbe sisteminin isabet etmesine izin vermediği aktarıldı. Ateşkesin ilan edilmesiyle ABD'li Chevron Corp., 12 Mayıs'ta kapatılan İsrail'in Tamar gaz sahasının 21 Mayıs'ta yeniden üretime açıldığını duyurdu.<sup>97 98 99</sup>

İsrail doğal gaz rezervlerini arttırmak için yakın gelecekte Tamar, Leviathan, Tanin ve Karish gibi offshore gaz sahalarına yakın bölgelerde arama ve geliştirme ruhsatları için yeni ihaleler açmayı planladığını açıkladı. BAE'nin Mubadala Petroleum Şirketinin, İsrail'in Tamar offshore gaz sahasında %22'lik bir hisse satın almak için bir mutabakat zaptı imzaladığı, Mısır gibi çevre ülkelerin de bölgedeki gaz sahalarına yatırım yaptığı ve İsrail'in doğal gaz rezervlerini arttırma

93 <https://www.seanews.com.tr/china-hits-australian-lng-as-trade-and-diplomatic-row-widens/189833/>

94 <https://www.reuters.com/world/india/indian-refiners-set-curb-spot-buying-make-room-iranian-oil-2021-05-19/>

95 <https://www.hellenicshippingnews.com/lng-demand-growth-to-be-driven-by-asian-countries/>

96 <https://menafn.com/1102086482/SOCAR-Turkmenistan-mull-development-of-joint-field>

97 <https://whatnownews24.com/2021/05/17/massive-fire-strikes-a-natural-gas-platform-off-haifa-israel/>

98 <https://www.hartenergy.com/news/israeli-directs-chevron-restart-tamar-gas-field-194214>

99 <https://www.timesofisrael.com/hamas-attempting-to-hit-tamar-offshore-gas-rig-with-rockets/>

hedefine ulaşması için daha fazla yabancı yatırımcının ilgisini çekmesinin gerektiği bildirildi. Mubadala ve Chevron'un Mısır'ın İdku LNG tesisinden hisse satın alma olasılığı olduğu da bildirildi.<sup>100</sup>

İran, Hürmüz Boğazı'nı bypass eden Goreh-Jask boru hattının tamamlandığını ve Umman Körfezindeki Jask Limanı'ndan petrol ihraç etmeye başlayacaklarını açıkladı. İran'ın güneybatısında bulunan Batı Karun sahasından Goreh Limanı'na oradan da 1000 km'lik Jask Terminali'ne günlük 300.000 varillik akış hızındaki boru hattından ham petrol sevkiyatının 19 Mayıs'ta başladığı aktarıldı.<sup>101 102</sup>

İran Ulusal Petrol Şirketi (NIOC)'un, Basra Körfezindeki Farzad B gaz sahasını geliştirmek için yerli bir şirketle 1,78 milyar USD'lik bir anlaşma imzaladığı açıklandı. İran, Farzad B sahasının 2008 yılında keşfini yapan Hintli ONGC, Oil India Limited ve Indian Oil Corporation'dan oluşan konsorsiyumdan gelen tekliflerin uygun bulunmadığını açıklamışlardı. Bununla birlikte, İran Hintli şirketleri Farzad B'nin geliştirme faaliyetine daha sonra katmayı değerlendirdiklerini açıkladı.<sup>103 104 105</sup>

İran Cumhurbaşkanı, ABD'nin İranın petrol, petrokimya, nakliye, sigorta ve bankacılık sektörlerine yönelik yaptırımlarını kaldırma taahhüdünde bulunmasıyla anlaşmaya büyük oranda varıldığını ancak son ayrıntıların henüz kararlaştırılmadığını açıkladı.<sup>106</sup>

İran kendi petrolünü satması konusunda Suudi Arabistan'dan yardım etmesini istediği yönünde çıkan iddiaları, böyle bir talepte bulunmadığını belirtilerek yalanlandı.<sup>107</sup>

Umman, İran'a yönelik yaptırımların kalkmasıyla birlikte boru hattı vasıtasıyla İran doğal gazını ithal etmeyi ve boru hattını Yemen'e kadar genişletmeyi planladığını açıkladı. National Iranian Gas Exports Co., Shell, Total ve Korea Gas Corp.'un 2016 yılında İran'dan Umman'a bir milyar m<sup>3</sup>lük gaz kapasitesine sahip boru hattının potansiyelini araştırmak için bir araya geldiği ancak ABD Başkanı Trump'ın 2018'de nükleer anlaşmayı tek taraflı fesih etmesiyle projenin askıya alındığı aktarıldı.<sup>108</sup>

100 <https://www.aljazeera.com/opinions/2021/5/20/the-billion-dollar-uae-israel-gas-deal-will-go-forward>

101 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-05-19/iran-plans-oil-exports-next-month-from-new-port-beyond-hormuz>

102 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/052021-factbox-iran-readies-for-oil-sanctions-relief-as-rouhani-says-jcpoa-deal-close>

103 <https://www.irna.ir/news/84332177/افزایش-۲۸-میلیون-متر-مکعبی-تولید-گاز-ایران-با-توسعه-میدان-فرزاد>

104 [https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/051621-iran-to-develop-offshore-farzad-b-gas-field-without-india?utm\\_source=social&utm\\_medium=twitter&utm\\_term=plattsgas&utm\\_content=7ba17a10fbef-40b0-ba81-02148247e550&utm\\_campaign=hootsuitepost&s=03](https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/051621-iran-to-develop-offshore-farzad-b-gas-field-without-india?utm_source=social&utm_medium=twitter&utm_term=plattsgas&utm_content=7ba17a10fbef-40b0-ba81-02148247e550&utm_campaign=hootsuitepost&s=03)

105 <https://timesofindia.indiatimes.com/business/india-business/iran-wanted-to-involve-india-at-later-stage-in-development-of-farzad-b-gas-field-mea/articleshow/82806998.cms>

106 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/052021-factbox-iran-readies-for-oil-sanctions-relief-as-rouhani-says-jcpoa-deal-close>

107 <https://www.middleeastmonitor.com/20210518-iran-denies-asking-saudi-to-help-sell-its-oil/>

108 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/natural-gas/051721-interview-oman-wants-to-extend-gas-pipeline-network-to-iran-and-yemen-minister>

Irak'ın, West Qurna 1 petrol sahasındaki ExxonMobil'e ait kendi hissesini iki Çinli şirkete satma teklifini reddettiği, bu nedenle projeye yönelik bir belirsizliğin hâkim olduğu açıklandı.<sup>109</sup>

Suriye iç savaşı ve ekonomik yaptırımlar yüzünden sarsılan ekonomisini yeniden canlandırmak için Khanasir ve Hama bölgelerinde bulunan kayaç petrolü (shale oil) ve magnezyum maden yataklarının kullanılabileceği belirtildi.<sup>110</sup>

<sup>109</sup> <https://www.iraqoilreport.com/news/iraq-rejects-exxons-proposed-west-qurna-1-sale-43762/>

<sup>110</sup> <https://english.enabbaladi.net/archives/2021/05/three-natural-resources-could-rescue-the-syrian-economy-but/>

## HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

### (17-23 MAYIS 2021)

#### • İran Cumhurbaşkanlığı Seçimi “Şahinlerin” Zaferi Olacak

İngiltere merkezli muhalif İran televizyon kanalı “Iran International TV” için sosyolojik araştırma yürüten, Stasis Polling’in İran cumhurbaşkanlığı seçimleriyle ilgili açıkladığı sonuçlar Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. “Nezavismaya” gazetesinin 17 Mayıs sayısında yayımlanan [“İran Cumhurbaşkanlığı Seçimi “Şahinlerin” Zaferi Olacak”](#), başlıklı yazıya göre İran’da 18 Haziran’da yapılması planlanan cumhurbaşkanlığı seçimlerinin, muhafazakâr bloktan bir adayın zaferiyle sonuçlanabileceği ihtimali, “Anketler, düşük katılım vaat etmenin yanı sıra reformistlerin iktidarsızlığını belirtmektedir,” ifadesiyle değerlendirildi. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Washington’daki “Atlantic Council” düşünce kuruluşunda “Gelecek İran” girişiminin başkanı Barbara Slavin, İran’daki sözde reformist kampın, 20 yıldan fazla bir süre önce eski Cumhurbaşkanı Muhammed Hatemi döneminde zirveye ulaştığına dikkat çekti: “İran reformistleri son on yılda, özellikle 2009 seçimlerinden bu yana ciddi hasar gördü.” Uzmana göre 2015 yılında Kapsamlı Ortak Eylem Planı’nın sonuçlandırılmasına yol açan diplomasi, Hasan Ruhani gibi daha pragmatik figürlerle iş birliği yoluyla bu kampı yeniden canlandırdı: “ABD’nin 2018’de İran’ın “nükleer anlaşmadan” çekilmesini ve ABD yaptırımlarının restorasyonu dikkate alındığında, İran’ın yolsuzluğu ve Covid-19 krizinin ardından reformistlerin ve pragmatistlerin benzer şekilde gözden düşmesi şaşırtıcı değildir.” İran cumhurbaşkanlığı seçimleriyle ilgili öngörülerde de bulunan analist, “Haziran ayında muhafazakârlara fayda sağlayacak çok düşük bir katılım bekliyorum. Reisi zaten atanmış gibi görünüyor” ifadelerini sözlerine ekledi.

#### • Mayıs Ayı Başlarında Fırtına: Filistin-İsrail Çatışmasının Patlak Vermesi Konusunda

Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü İsrail ve Yahudi Toplulukları Araştırmaları Bölüm Başkanı Dmitry Maryasis’in Rusya’nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyinin sayfasında [“Mayıs Ayı Başlarında Fırtına: Filistin-İsrail Çatışmasının Patlak Vermesi”](#), konulu değerlendirmesi yayımlandı. Yazıya göre, Ortadoğu’daki durumla ilgilenen herkes için, 2021 Zafer Günü, Doğu Kudüs’teki huzursuzluk haberleriyle biraz gölgelendi: “Ancak çok geçmeden hızla gelişen olaylar, çok daha önemli bir çatışmaya dönüştü.” Uzman, İsrail ile Filistin arasında ilk ve son olmayan söz konusu çatışmanın üç bileşenden oluştuğunu belirtti. Bunlar, Doğu Kudüs’teki çatışmalar, Hamas gruplaşmasının Gazze Şeridi’ndeki militan kanadı ile İsrail ordusu arasındaki silahlı çatışma, İsrailde, nüfusun karışık olduğu şehirlerinde Yahudi-Arap çatışmaları. Ayrıca, değerlendirmenin içeriğine dikkat çeken uzman, amacının ortaya çıkan çatışmaları yansıtmak değil, aşağıdaki soruları cevaplamaya çalışmak olduğunu

ifade etmiştir: “Mayıs 2021 olayları önceki çatışmalardan ne kadar farklıdır; neye yol açabilir; çatışmayı azaltmak için dış aktörlerin rolü nedir?” Uzmana göre, Mayıs 2021’de Filistin-İsrail çatışmasının birçok yönden patlak vermesi, onlarca yıldır sürmekte olan çatışmanın sadece bir başka dalgasıdır: “Mevcut tırmanıştaki önemli fark, çatışma Arap-Yahudi nüfusun karışık şekilde yaşadığı İsrail şehirlerinde patlak veren sokak şiddetini oluşturmaktadır. Bu tür artan gerginliklerin daha önemli çatışmalara dönüşebileceği gerçeğine karşın şimdi, şimdi özellikle dış aktörlerin karşılık gelen çabaları nedeniyle böyle bir olayın gelişiminden kaçınmak için bir fırsat bulunmaktadır.” Analist, İsrail-Filistin gerilimi konusunda bölgedeki Arap ülkelerinin olumlu yönden etki sağlayabilecekleri ihtimalleri üzerinde de durdu: “İsrail ile ilişkilerini normalleştiren Arap ülkeleri bu ilkede yeni bir rol oynayabilir. Birleşik Arap Emirlikleri’nin çabaları, İsrail ile Filistin arasındaki etkileşimin aktif gelişimi açısından özellikle dikkat çekici ve etkili olabilir.” Uzmanın başka bir tahminine göre, şiddet salgınlarının yakında biteceğine dair umut olmasına rağmen, Filistin-İsrail çatışmasının tamamen sona ermesi hâlâ sadece bir hayal gibi görünüyor.

#### • Hamas İçin Atılım: “İsrail ile Gazze Şeridi Arasındaki Çatışma Neyi Kanıtladı”

İsrail, 21 Mayıs’ta sona eren silahlı çatışmanın ardından «Hamas ile denkleme» değişiklik yapacağı konusunda duyurusu Rusya basınında geniş yer buldu. “NEWS.ru” haber sitesinde yayımlanan [“Hamas İçin Atılım: ‘İsrail ile Gazze Şeridi Arasındaki Çatışma Neyi Kanıtladı’](#) başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda, İsrail egemen çevreleri, Hamas’ın askerî yeteneklerini yıllar boyunca zayıflattıkları iddiasında buldukları ifade olursa da uzmanlara göre, çatışma sırasında İsrail’in pozisyonları vuruldu: “Bombardıman teröristlere yönelik bir operasyondan ziyade İsrail ile Filistin arasında savaş olarak algılanıyor. Ayrıca uluslararası destek faktörü İsrail’in “zayıf noktası” şeklinde yorumlanabilir.” Yazıda görüşlerine başvuru Rusya’nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi Uzmanı Kirill Semyonov’a göre, İsrail ile bu tür askerî çatışmanın arka planına karşı, Filistin direnişi enformasyon ablukasını kırmayı başardı: “Enformasyon savaşı çerçevesinde, İsrail artık kendisini terörizme karşı bir savaşçı olarak sunmayı başaramıyor. Nitekim İsrail’in pek çok ülkede terör örgütü olarak tanınan Hamas’a karşı çıkmasına rağmen, mevcut koşullarda Filistin direnişinin füze fırlatmaları da hesaba katıldığında Hamas’la özdeşleştirilmediği ortaya çıktı. İsrail topraklarına yapılan füze fırlatmaları artık bir terör eylemi olarak görülüyor.” Ayrıca uzman tahminlerine göre çatışmanın tırmanması durumunda, İsrail’in acilen harekete geçmesi gerektiğini açıklaması gittikçe daha zor olacaktır: “Hamas öyle bir yol seçti ki nerede olursa olsun, hatta Kudüs’te veya Gazze Şeridi ile bağlantısı olmayan diğer bölgelerde bile Filistinlilere karşı yapılacak her bir eylem, Filistin’e yönelik bir saldırı olarak değerlendirilecektir. Nitekim Hamas, İsrail saldırganlığına karşı her nerede meydana gelirse gelsin, aktif olarak harekete geçmeye ve karşı-tepki mekanizmalarını kullanmaya hazır olduğunu gösterdi.” Analist, bu anlamda, İsrail’in konumunun zayıfladığını ve büyük olasılıkla bir dahaki sefere İsrail Savunma Kuvvetleri, daha ölçülü davranmak zorunda kalacaklarını ifadelerine ekledi.

### • Afganistan Felaketin Eşiğinde

Bağımsız siyaset bilimcisi Alexander Pats'ın Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyinin sayfasında "[Afganistan Felaketin Eşiğinde](#)", başlıklı değerlendirmesi yayımlandı. Yazıya göre, Afganistan'daki ABD ve NATO kuvvetlerinin komutanı General Scott Miller, Kabil'deki bir konferansta ABD ve NATO müttefiklerinin bir dizi Afgan Askerî Üssünden asker çekmeye başladıklarını uyardı: "Bu olay kısmen beklenen hâle geldi. Nitekim, ABD ve Taliban temsilcileri tarafından Şubat 2020'de imzalanan anlaşmalar uyarınca, Amerikan ve NATO kuvvetleri 1 Mayıs 2021'e kadar Afganistan'dan ayrılma sözü verdiler. Entrika, ilk başta Washington'un ülkeyi terk edip etmeme konusunda karar veremeyeceği gerçeği ve ardından anlaşmanın uygulanması için son tarihler ile ilgiliydi. Son olarak, 14 Nisan'da ABD Başkanı Biden, Amerika birliklerinin Afganistan'dan 1 Mayıs'a kadar çekilmesine başlama ve 11 Eylül'e kadar tamamlama kararını açıkladı." Uzman, ABD'nin ve müttefiklerinin Afganistan'da kalışının sonuçlarını değerlendiren Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığının resmî temsilcisi Maria Zakharova'nın, Afganistan'daki ABD ve NATO misyonunu "başarısız" olarak ifade ettiğine dikkat çekerek, bu konuda kendi görüşlerini de ekledi: "Afgan kampanyası, Washington'un silahlarının gücüne güvenerek ancak rejimleri devirebilen ve daha fazla başarıya ulaşmadan işgalleri gerçekleştirebilen özgüvenini göstergesidir." Ayrıca, uzmana göre ABD, yerel bağların doğasını anlamaya ve halk ve ulusal liderlerle karşılıklı yarar sağlayan müttefik ilişkiler kurmaya çalışmadı: "Kendi devlet kurma anlayışları aşılırken ve yerleşik asırlık yaşam biçimini yok ederken, Afgan toplumu tarafından kabul edilecek alternatif bir versiyon yaratmadı. Aslında, Washington tarafından atanan Afgan cumhurbaşkanları (Hamid Karzai, Ashraf Ghani), ülkede popüler olmayan ve ulusal birliği sağlayamayan bağımlı kişilerdir."

### • İran: Zarif'in İfşaları

Rusya'nın dış politika alanında önde gelen bilimsel ve politik yayını olan "Mezhdunarodnaya zhizn" dergisinde Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü Kıdemli Araştırmacı ve siyaset bilimci Vladimir Sajin'in "[İran: Zarif'in İfşaları](#)" başlıklı değerlendirmesi yayımlandı. Yazıya göre, İran İslam Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Muhammed Cevad Zarif ile ekonomist ve gazeteci Said Leylaz arasında yapılan konuşmanın yayımlanmasıyla ilgili sansasyonel bilgileri dünya medyası aktif olarak tartışmaya devam ediyor. Nitekim bakan ile gazeteci arasındaki mart ayında yapılan konuşmanın tamamen gizli olması ve kamuoyuna açıklanmaması gerekiyordu. Bakanın açıklamaları konusunda İran siyasi sistemine değinen uzman, onu şu şekilde özetledi: "Siyaset bilimciler ve oryantalistler arasında, İran siyasi sistemi iki güç merkezi liberal reformist ve radikal muhafazakârların birliği ve mücadelesinden oluşturulan siyasal sistem şeklinde kabul edilmiştir. Söz konusu iki kanat arasında giden mücadelenin takip edilmesi, sonuçlarının kaydedilmesi, belirli bir grubun başarısına veya başarısızlığına bakılmaksızın Tahran ile ilişkiler kurmak, yabancı siyaset bilimcileri açısından her zaman büyük bir önem arz etmiştir. Zarifiin açıklamaları, İranın siyasi gerçeklik algısını zayıflatıyor.

Nitekim řu anda İnan'ın iki dengeleyici güç merkezi yoktur. İnan dinî lideri ve Başkomutanı Ali Hamaney'in başkanlığını yaptığı ve tüm iç ve dış sorunları çözmek için ana aracı İslam Devrim Muhafızları olan radikal muhafazakârlar var." Uzmana göre, bölgenin ve dünyanın en büyük ve en önemli ülkelerinden biri olan İnan'ın dışışleri bakanının gizli konuşmasının medyaya sızmasının nedenleri iç siyasi sorunlarla bağlantılıdır: "Bu, son yıllarda gücü ve yetenekleri önemli ölçüde azalmış olan İnan'ın liberal reformist kanadın temsilcilerinin endişelerini ve uyarılarını dünyaya aktarma isteğinin yanı sıra aslında görev süreleri sona ermekte olan Hassan Ruhani, Muhammed Cevad Zarif ve arkadaşlarının vasiyetidir".